

AJALUGU ARVUDES

Leninlik Lipp 25. VII 1988

Arvatakse, et arvud on tüütud asjad. Arvatakse, et arvud räägivad palju. Kui teada Eesti ajalugu, võib ühe külakooli arvu-jadast tõepoolest palju välja lugeda. Ja uutki teada saada.

Laupäeval on koos Avinurme lähistel asuva Vadi endise kooli endised õpilased ja õpetajad, kes räägivad uuesti üle need ajaloo arvud. Pakume lugejatele võimaluse nendega tutvuda. See ajalugu jutustab ka, et XIX sajandi algul ei käidud koolis korralikult, põhjused puudumiseks olid praktilisemat laadi kui tänapäeval: häbi kaasõpilaste ees oma vaesuse pärast, aga ka hirm huntide ees (1803. aastal mürdsid hundid Torma ja Lohusuu kihelkonnas 34 last. 1832. aastal aga anti välja korraldus, mille kohaselt said ihuuhustlust need lapsevanemad, kelle lapsed koolis ei käinud.

Vadi kool asutati 1775. aastal Torma koguduse õpetaja J. E. von Schwarzenbergi algatusel. See fakt on kirjas kolm aastat hiljem koostatud visiteerimisprotokollis ja mainitud on, et Vattis oli koolmeisteriks. Kooli Toomas. (Vatti küla mainitakse juba 1723. a.)

1834. aastal oli koolis 130 õpilast. 1884. aastast hakati tarvitama kriiti ja tahvlit.

1888. aastal ehitati Vadile uus koolimaja, mis on praegugi alles.

1891. aastast on koolipäevade arv endise 6 asemel 4 päeva nädalas.

1917. aastal sai koolijuhatajaks Joosep Paljak, kel oli algkooli-õpetaja kutse.

1918. aastal algas õppetöö eesti keeles, koolis keelati kirikli-

kud toimingud.

24. veebruaril 1918 kuulutati välja Eesti Vabariiki, kuid juba 6. märtsil olid Vadil sakslased. Nõuti pekki, mune, võid ja hobustele kaeru. Sakslased määrasid uue õpetaja, kuid rahvas ei olnud sellega nõus ja Paljak jäi ikkagi Vadile. Koolis asutati raamatukogu.

16. detsembrist 1918 oli jälle valitsuse vahetus.

1920. aastal oli esimene laulu-pidu koolis, toodi 2-istmelised koolipingid.

1925. aastal asutati Vadil karskusühing «Lootusring».

17. mail 1925 oli esimene emadepäev, koos olid kõik emad. Järgmise aasta samal tähtpäeval kinkisid emad koolile lipu.

1926. aastal asutati kooliapteek.

1929. aastal peeti esimene lastepidu seltsimajas; hakkas kehtima 5-aastane koolikohustus.

1930. aastal oli Vadil juba 6 klassi, hakkas ilmuma õpilasa-jakiri «Lootus».

1931. aastal anti koolile tindi-potid, igasse pinki üks; lõpetas I lend.

1932. aastal asutati õpetajate kutseühing Avinurmes (enne oli see ühine Mustvee ja Lohusuu-ga); alustati kooli puukooli rajamist.

1934. aastal ilmusid esimesed seinalehed: 1. klassis «Esimesed vaod» ja 2. klassis «Noor künd-ja»; oli esimene spordipidu kooli mänguplatsil; alates 5. klassist hakati õpetama inglise keelt; avati õpilaste kooperatiiv.

1935. aasta oli rahvusliku propa-ganda aasta: eestindati nime-sid, igasse majja toodi rahvuslipp ning peeti Eesti raamatu 400. juu-belit. Koolis hakkasid tegutsema kodutütarde ja noorkotkaste rühm; jaanuaris ja märtsis sei-

sis koolitöö algul leetrite, siis sarlakite tõttu; kooli külastas kodutütarde instruktor ja andis tehtule hea hinnangu; toimus koduloomade näitus; peeti seltskondlik kohus võõrapäras-te nimele kandjate üle.

1936. aastal anti välja uus teenistusseadus, mille järgi õpe-tajad jagunesid: õpetajaameti kandidaat, nooremõpetaja, õpe-taja, vanemõpetaja. Vanemõpe-tajaks said J. Paljak ja A. Peep-son.

1937. aastal oli Avinurme valla koolide ühislaulupidu, Vadilt osales 60 õpilast; suvel oli koo-lihoone välisseinte värvimise kursus; riigi presidendilt saadi kingituseks ilukõites «Eesti ent-süklopeedia» (200 krooni).

1938. aastal korraldati Tamm-saare, Kapi ja karskuse õhtu; kinnitati kooli juures töötav Vadi noorteühing; parimale lõ-

petajale kinkis kool ajalooatla-se.

1939. aastal seati sisse õpilaste kohustuslik einestamine teisel vahetunnil koos käte pesemisega; 7. märtsil andis Riigi Ringhää-ling saate Vadi algkooli kroo-nikast; Avinurmes toimus üle-vallaline algkoolilõpetajate päev. Vadilt sai seal hea õppimise ja käitumise eest endale portfelli Eduard Kiik; Vadile ehitati uus betoonsild.

1940. aastal lõpetas X lend, pa-rimad said kooli poolt kingiks 10 krooni; likvideeriti kodutütar-de ja noorkotkaste rühm; mindi üle Moskva ajale — kell lükati 1 tund edasi; sügisel muudeti kool õpilaste vähesuse tõttu ka-hekomplektiliseks ja töötas mit-tetäieliku keskkooli nime all na-gu kõik 5. ja 6. klasse omavad koolid Eestis; 25. novembril hak-kas kehtima Nõukogude rubla vahekorras 1 kroon = 1,25 rubla.

1941. aastal asutati (vastava korraldusega) kehakultuurikol-lektiivid; kooliraamatud ilmu-sid talvel üksikute vihikutena; kool jäi algkooliks, esialgu 5-, hiljem 4-klassilisena; kevadel pandi peale normid; anda riigi-le vilja, liha, piima ja lamba-villa. ALGAS SODA. Kõik kä-sutati kolmeks nädalaks Tudu-linna kindlustustöödele; 6. au-gustil tuli käsk evakueeruda; 8. augustil olid Vadil lahingud ja 10. augustil kohal esimesed saks-lased; kellaaeg ühtlustati uues-ti; koolitöö viibis, sügisel tehti õpetajate ümberpaigutusi. Oma kohalt lahkus ka J. Paljak, mis-tõttu kooli kroonika lõpeb.

JOOSEP PALJAK

«Vadi kooli kroonikat» sirvinud Salme ARR

Fildil: vaade koolimajale 1936. aasta juulis.

Arhiivifoto